

PREOCUPĂRI DIDACTICE

REDACȚIA VIRGIL DOBRESCU, profesor
STRADA PETRU-RAREȘ -- PIATRA-NEAMȚ

SUMARUL:

Atenția	Virgil Dobrescu, profesor
Cunoașterea și măsurarea atenției la copii	Petru Butnaru, institutor
Rolul educativ al Șt. Naturale în școală	George Călin, profesor
Mijloace intuitive în predarea învățământului religios	Mihai Gavrilescu, preot
Planul lecției de intuiție la cl. II-a. „Povestea apei”	Neculai Podoleanu, institutor
Plan de lecție clasa I-a	N. Arhip
Pentru o monografie a regiunii	C. N. Turcu, profesor
Limba și literatura ca valoare formativă a românimii	Victor Țăranu
* * *	
Insemnări	Victor Andrei, profesor
Cronica	M. Cojocaru, învățător
• Revista revistelor străine	V. A
Bibliografie	f

Abonamentul pe un an este de 100 lei, iar un număr 10 lei.
Pentru elevii școalelor normale, abonamentul este de 80 lei anual.
Pentru Domnii colegi cari vor să se considere membri fondatori ai revistei, abonamentul începe de la 200 lei.

Revista apare lunar. Toți abonații primesc la sfârșitul anului o copertă pentru legatul celor 10 numere, cari vor apărea în fiecare an și un index bibliografic al întregului an.

Primim cu plăcere colaborări din partea Domnilor colegi — profesori și învățători — bine înțeles dacă lucrările Domniilor lor se încadrează în programul revistei noastre.

Articolele nu vor fi mai lungi ca opt pagini de un sfert de coală de scris. și vor fi scrise citeț pe o singură pagină.

Manuscrisele nu se restituie.

Schimbul de reviste, manuscrisele pentru revistă, cărțile pentru recenzii și orice corespondență privitoare la redacție, se vor trimite pe adresa: Virgil Dobrescu, profesor Str. Petru-Rareș, Piatra-N.

Toată corespondența privitoare la administrația revistei, precum și plata abonamentului se vor adresa: Petre Butnaru, institutor Str. Ed. Mirto 68.

Domnii colegi, cari au reținut numărul prim, al doilea, și-l primesc și pe al treilea, sunt rugați să ne trimită costul abonamentului.

P. 11. 151
d

I. PSIHLOGIE ȘI PEDOLOGIE

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ

Fond „G.T.K.”

ATENȚIA

- 1) Noțiunea de structură explică unitatea și ordinea vieții sufletești. 2) Condițiile atenției. 3) Atenția involuntară și atenția voluntară. 4) Tipurile atenției voluntare. 5) Diferențierile personalității după atenție, bolile și educația atenției.

După cum am arătat cu alt prilej, viața sufletească este mobilă, veșnic curgătoare, cu aspecte multiple și adesea complexe. Fenomenele psihice se amestecă și se întrepătrund împletindu-se în așa fel, că ne este foarte greu să le desprindem ca să le putem analiza; cu tot amestecul și împletirea aceasta, viața sufletească nu este un haos. Fenomenele sufletești nu sunt nici incoerente și nici contradictorii; ele se leagă între ele formând un tot, o unitate și se repetă într-o anumită ordine, dându-ne astfel posibilitatea ca să le putem prevedea. Nici nu s'ar putea înțelege, de altfel, un fapt sufletească dacă s'ar face abstracție de întregul din care face parte și de unitatea în care se găsește integrat.

Cum explicăm aceasta? Câtă vreme s'a crezut într'un suflet substanțial și viața a fost considerată ca o manifestare a acestei substanțe, toată unitatea și ordinea vieții sufletești se explică cu ușurință. Spuneam însă, că psihologia nu-și propune să cunoască sufletul ca substanțe, fiindcă acest lucru ar fi zadarnic și răspunsurile care le-am da nici nu ne-ar satisface. De aceea psihologii de azi recurg la alte explicațiuni, când este vorba de coerența și ordinea vieții sufletești, introducând noțiunea de „*structură*”. Lămurirea acestei noțiuni ne va ajuta să înțelegem funcțiunea atenției, obiectul articolului acesta.

Se dă numele de „*structură*” tocmai unității pe care o constatăm în desfășurarea faptelor sufletești. Fapte psihice izolate nu există; ele se manifestă după structura unității în care sunt cuprinse. Orice fapt sufletească e determinat de această structură și se produce ca parte și în ordinea care-i convine acestei structuri.

Bine înțeles că, structura nu trebuie înțeleasă ca ceva fix, imobil; ea

este dinamică, nefiind o înlănțuire de forme geometrice, ci una de forțe în mișcare, constanța și ordinea ei păstrându-se totuși, finalitatea rămânând aceeași.

Ori cât s'ar schimba cineva, oricâte impresii s'ar perinda prin conștiința lui, el ne apare întotdeauna același. De aceea, psihologii compară această structură cu o melodie, pe care o recunoști, oricât s'ar modifica intensitatea, timbrul și oricât de diferite ar fi tonurile pe cari s'ar cânta.

Evident că viața noastră sufletească ar fi „un fantastic caleidoscop“, dacă faptele sufletești n'ar fi determinate de o anumită structură.

Structura nu este o noțiune introdusă numai ca să explicăm unele lucruri, pe care nu le-am putea înțelege altfel; ea este un fapt determinat la rândul său de alte fapte. Nu este rostul articolului de față analiza și explicarea faptelor care determină structura sufletească. Nu putem însă să nu le enumerăm. În primul rând ereditatea — fie directă, fie indirectă — face ca urmașii să vină pe lume cu anumite predispoziții, aptitudini și particularități. Experiența socială este alt factor care determină structura sufletească. Poporul a prețuit întotdeauna acest factor, iar pedagogia îl apreciază în adevărata lui valoare.

„Spune-mi cu cine te aduni, că să-ți spun cine ești“ zice înțelepciunea populară; iar pedagogii individualiști (Rousseau, Ellen Key, etc.) merg până acolo cu importanța ce o acordă acestui factor, că atunci când e vorba, de educație cer izolarea copiilor de mediul social, întrucât, zic ei, copiii vin buni dela natură, iar societatea îi strică.

Însfârșit, al treilea factor, care influențează structura sufletească, este experiența individuală, sau aportul pe care-l aduce individul și care aport îl face să se deosebiască de semenii săi. În lumea animală, nu poate fi considerat acest factor, întrucât individul este sclavul influențelor bio-sociale.

Omul, prin funcțiunea conștiinței, reușește să modifice structura lui — determinată de ereditate și de mediu — și să dirijeze aceste modificări spre o formă nouă, producând noi unități conștiente, înlesnind astfel progresul și cultura. Desigur că, aceste noi structuri, produse la om de conștiință, n'au consistența acelor produse de ereditate și mediu și sunt rar exemplarele, care ajung să se conducă de asemenea structuri și să o rupă cu obiceiurile, tradițiile și prejudecățile de care suntem robiți; majoritatea oamenilor merg pe drumurile bătătorite ale societății. La primitivi, nici nu se poate vorbi de o viață personală; în societatea cullă întâlnim suficienți indivizi, cari prin aportul lor personal, largesc tradiția și înlesnesc progresul social.

Cum ajunge omul aci și cum poate face acest lucru? Prin funcția atenției.

2) Conștiința noastră nu poate crea unități sufletești decât în anumite

condiții. Aceste condiții sunt produse de atenție și putem afirma de la început că atenția este funcțiunea, care condiționează întreaga noastră viață sufletească. Prin simțurile noastre luăm cunoștință de lumea externă și internă. Sensibilitatea aceasta este așa organizată, că noi nu putem percepe decât numai lucruri, care ne interesează, care ne sunt folositoare sau dăunătoare. Selectarea aceasta o face conștiința noastră, cu ajutorul atenției.

Cum? Înălăturăm din câmpul conștiinței o mulțime de percepții și reprezentări nefolositoare, fixăm anumite lucruri, care ne interesează și le aducem în centrul luminos al conștiinței. Prin această îngustime a conștiinței, obiectul, ce ne interesează, se luminează, iese în relief și se ordonează. Această operație nu se poate face fără interes, fiindcă la baza atenției se găsește interesul și numai interesul poate produce condițiile atenției.

Evident, o știm cu toții, nu este atent acela, care fixează cu privirea un anumit obiect; sunt unii nebuni, cari privesc zile întregi la câte un obiect, fără ca să putem spune că la ei ar fi vorba de atenție.

În atenție, conștiința noastră — prin îngustarea și selectarea ce face — urmărește și o unificare în jurul obiectului, ce o interesează și numai datorită acestei unificări, se poate produce reliefarea, ordonarea și clasificarea, de care vorbiam mai sus și care face ca obiectul să capete o realitate. Unificările acestea, când se repetă și dobândesc caracterul de obicei, în conștiința individului, primează anumite interese, pentru unele obiecte și se înlesnesc determinările structurii sale sufletești, producându-se astfel diferențierile de personalitate.

Nu s'ar putea înțelege atenția fără ca să nu considerăm și condițiile ei fiziologice. Condiționarea fiziologică a fost studiată de Ribot, care i-a și dat o mare importanță ¹⁾. Ribot arată rolul cel mare pe care-l are mecanismul mișcărilor organice (mișcărilor musculare, aparatul circulator, respirator și mai ales creierul, ca centru motor). El crede că dacă s'ar suprima mișcărilor care înlesnesc și întrețin la omul atent adaptarea simțurilor, s'ar pierde și atenția. O privire fixă, o aplecare înainte a întregului corp, oprirea respirației, mișcările pulsului sunt nu numai condiții, care înlesnesc atenția, dar constituiesc însăși atenția.

O atenție puternică transformă pe om în „stană de piatră“, fiindcă în acest timp centri nervoși speciali opresc reacțiunile inutile. Acești centri de oprire s'au înmulțit pe măsură ce viața sufletească s'a dezvoltat. Privită din punct de vedere al condiționării fiziologice, constatăm că atenția își găsește origina în distribuția curentului nervos în diferiți centri cerebrali și are legături cu funcțiunile vegetative ale organismului. De aceea se și vorbește de o atenție spontană sau involuntară a animalelor, deși aci nu

1) *Psychologie de l'attention* Th. Ribot.

poate fi vorba decât de o tensiune nervoasă, care le face să capete — în fața unor excitații utile — un spor de activitate, fapt care le dă posibilitatea să recepteze și atunci când n'au aparate de simțiri necesare. Această tensiune este analogă atenției, fiindcă de atenție nu putem pomeni decât la animalele cu o conștiință bogată în impresiuni și care simt nevoia de selectare.

Nu este de prisos să amintim remarca, care a făcut-o marele psiholog și filosof german Wundt, că manifestările externe ale atenției stau în strânsă legătură cu vârsta și cu gradul de cultură. Aceste condiționări fiziologice sunt mai sensibile și mai pronunțate la copil și la omul primitiv sau ignorant și mai neobservabile la omul cult. Diplomat în genere e socotit acela, care știe să fie foarte atent, deși nu trădează concentrarea spirituală prin nici un gest sau manifestare externă.

3) Ca forme generale găsim două feluri de atenții: O atenție spontană sau involuntară și o atenție voluntară. A avea după voie atenție, asupra unui obiect și nu asupra celorlalte, nu este lucru ușor. La animale, atenția este determinată de felul cum sunt organizate instinctele și — după cum am mai spus — la ele nu poate fi vorba de o atenție voluntară. Constatăm adesea, la animale, atitudini anumite — aparențe de atenție — nu fiindcă o voiesc, dar așa le impune și așa se ajută efectuarea instinctelor. Atitudinea pisicii, care așteaptă șoarecii, a câinelui care păzește casa, etc., este impusă de instincte, nu de atenție.

La animale, putem găsi doar, în unele cazuri, o atenție spontană, senzorială, determinată de interesul biologic. Atenția voluntară o găsim numai la om și el a ajuns aci cu multă greutate. Sunt încă oameni, care se găsesc în stadiul atenției involuntare. Așa de exemplu unii din semenii noștri — ca și copiii — nu sunt atenți decât la obiectele, care se impun prin o mărime neobișnuită, prin o intensitate puternică, prin noutate; sau sunt atenți din surprindere sau frică. Dacă nu se găsesc în unul din cazurile acestea, conștiința lor vegetează. Adevărata atenție voluntară o găsim numai în societatea evoluată și ea presupune un suflet educabil și anumite deprinderi culturale. Ea este una din cuceririle cele mai mari și mai importante ale omului și instrumentul cel mai prețios în producerea civilizației. Prin atenția voluntară a fost posibilă sfărâmarea și depășirea uniformității determinată de structura instinctelor și tradiției și dirijarea spre o nouă structură sufletească, după interese deosebite, deschizându-se astfel drumul spre „invenție și personalitate“ (C. Rădulescu Motru).

Cercetarea amănunțită a luptei, întreprinsă de om, pentru cucerirea atenției voluntare, precum și a ocolului lung până ce a ajuns la acte susținute de un interes științific, estetic, practic, constituie însăși istoria și evoluția culturală a omenirii. Pornite dela emoția religioasă, a trebuit să se scurgă

multe secole, până ce acțiunile să aibă la bază curiozitatea științifică.

4) *Atenția voluntară* are grade după vârstă și cultură. Odată cu evoluția ei se produc și diferențierile. Cultura și civilizația aduc un spor dar și o complexitate a interesului, pe care-l pot deștepta obiectele din mediul înconjurător. Evident că aceste diferențieri produc o schimbare și în tehnica muncii și în funcțiunea atenției. Pe de altă parte activitatea obișnuită a omului înlesnește și întărește aceste diferențieri. Ar fi greu să enumerăm toate aceste diferențieri, fiindcă unele din ele nici nu s'au cristalizat, dar nu putem să nu le semnalăm, pe acelea, care se întâlnesc mai des și care au o mare importanță în viața practică și pe care orice educator sau chiar părinte este dator să le cunoască.

Aceste diferențieri alcătuiesc așa zisele tipuri ale atenției voluntare și cele mai însemnate sunt următoarele :

a) *Atenția concentrată și atenția distributivă*. Cineva aparține la unul din aceste două tipuri, după cum poate îmbrățișa cu atenția unul sau mai multe obiecte dintr'o dată. Se citează cazul lui Napoleon, care dicta mai multe scrisori dintr'o dată, iar în război, urmărea în acelaș timp lupta fiecărui regiment.

b) *Atenția analitică și atenția sintetică*. Pe unii îi interesează și reține părțile, detaliile, iar pe alții, întregul, esențialul.

c) *Atenția fixă și atenția variabilă*. Unii stau încordați și se pot concentra mai multă sau mai puțină vreme.

d) *Atenția perseverentă și atenția intermitentă*. Unii pot păstra în mod egal atenția asupra unui obiect, alții cu întreruperi.

e) *Atenția ușor adaptabilă și atenția greu adaptabilă*. Unii se pot concentra și trece repede dela un obiect la altul, alții o fac cu sforțări mai mari și mai anevoios.

f) *Atenția statică și atenția dinamică*. Indivizii, care aparțin primului tip, se pot concentra asupra obiectelor care nu se mișcă ; cei care sunt mai atenți la obiectele, care se găsesc în mișcare, se grupează în al doilea tip.

g) *Atenția senzorială și atenția intelectuală*. Sunt persoane, care nu se pot concentra asupra chestiunilor abstracte, asupra operațiunilor intelectuale, ci numai asupra fenomenelor intuitive și asupra unor lucruri senzibile, după cum altele au o deosebită plăcere să aibă conștiința concentrată asupra unor chestiuni cât de dificile.

Am enumerat numai aceste lipsuri. Determinarea lor se va face la măsurătorile atenției, articolul de pedologie ce urmează mai jos.

Amintim totuși, că la copil, atenția diferă mult de atenția pe care o găsim la adult în genere.

Așa de exemplu dacă la adult cele mai obișnuite tipuri de atenție

sunt cea intelectuală, durabilă, statică, adaptabilă, voluntară etc. la copil întâlnim mai des o atenție senzorială, nedurabilă, dinamică și neadaptabilă, involuntară.

5) Nu se poate face învățământ fără ca să nu utilizăm atenția ; de aceea învățătorul trebuie să cunoască felurile în care se manifestă atenția elevilor. Numai dacă cunoaștem acest lucru, putem ști felul în care trebuie să prezentăm materia de învățământ ca să poată fi apercpută și putem, în acelaș timp, să le corectăm și defectele. De altfel, fiecare fel de atenție își are partea sa rea și partea sa bună și meritul revine învățătorului, dacă știe să facă astfel lecțiunile, încât elevul să tragă maximum de foloase.

Cunoașterea tipurilor atenției are o valoare și în viața practică ; și astăzi este un lucru cunoscut că, în străinătate, nici nu se mai angajează lucrători în întreprinderile mari fără examenul psihologic. La acest examen importanța cea mare o are tocmai atenția.

Fiecare profesiune cere, în executarea, ei un anumit fel de atenție. Se merge chiar mai departe.

În cazuri de boli mintale tipul de boală este înlesnit de cunoașterea felului de atenție.

Atenția poate fi atinsă de anumite boli. Ribot împarte bolile atenției în două grupe : boli ale hipertrofiei atenției și boli ale atrofiei atenției.

Din primul grup fac parte obsesia, ideile fixe, mania, distracția absorbantă și extazul. Din al doilea grup, se remarcă diversele slăbiri ale atenției, slăbire anormală datorită oboselii mari, unor surescitări psihice, febrei sau stării de eberitate.

Copilul trebuie ferit de tot ceea ce ar putea să-i influențeze în rău atenția. În cazuri când ar prezenta simptome, care ne-ar face să bănuim că atenția lui ar suferi de una din bolile de mai sus, trebuie să fim cu cea mai mare băgare de seamă.

Dacă bolile atrofiei atenției se întâlnesc mai des și pot fi lecuite cu ușurință, bolile, din categoria primă, trebuiesc tratate numai de medici.

O altă preocupare a învățătorului trebuie să fie și găsirea mijloacelor prin care să poată dezvolta atenția copiilor, pe care-i instruesc și îi educă.

Le-am sintetiza astfel : mijloacele, pentru deșteptarea atenției și mijloace, pentru exercitarea acestei funcțiuni.

Nu suntem atenți — am afirmat mai sus — decât la lucrurile pentru care avem un interes, care sunt legate de sufletul nostru. Concluzia : fără pregătirea afectivă, care deșteaptă acest interes, nu se poate face o lecție. Această pregătire, trebuie să răscolească sufletul copilului, să deștepte în el dorința și curiozitatea pentru chestiunile, pe care vrem să le transmitem prin învățământ.

Astfel îl trecem pe copil —pe nesimțite— dela o atenție spontană spre una voluntară.

Este apoi mai greu să-i exercităm atenția, deprinzându-l să reziste impresiunilor străine și tulburătoare ale atenției. Am lungi prea mult acest articol înșirând toate exercițiile ce s'ar putea face în acest scop,

Învățătorul pregătit, care-și cunoaște copiii, și care ștlu înspre ce fel de atenție, are înclinare fiecare elev, va găsi cele mai bune mijloace pentru exercitarea și dezvoltarea atenției. El va cerceta dispozițiile bune, pe care natura le sădește în sufletul fiecărui copil, și după ce le va descoperi, le va ajuta să se dezvolte, fiindcă numai astfel se respectă principiul „*formativ-organicist*“, principiu de bază al pedagogiei contemporane.

Prof. Virgil Dobrescu

Cunoașterea și măsurarea atenției la copii

a) Importanța atenției, b) Constatarea și măsurarea ei, c) Învățăminte și îndrumări pedagogice și didactice.

Atenția este o funcțiune sufletească de prim ordin, care, cu drept cuvânt, realizează disciplina mintală.

Nu este aci sufletească în care ea să nu ia parte și nimic nu s'ar putea realiza fără atenție. Conștiința n'ar fi posibilă dacă ar lipsi această funcțiune psihică, care e însăși lumina conștiinței.

Este dar de o importanță deosebită pentru educatori urmărirea atenției la copii, cunoașterea și măsurarea ei. Întreaga educație și instrucție se sprijină pe ea.

Socot dar necesar, ca în acest articol, să caut și să arăt cum se poate cunoaște și măsura atenția copiilor și ce învățăminte și îndrumări pedagogice și didactice se impun.

Trăim, din fericire, în epoca în care frumoasa știință a sufletului a făcut un mare pas înainte, când învățații teoreticieni și practicieni ai psihologiei au constatat că una este psihologia adultului și alta a copilului, care nu-i altceva decât un om în devenire.

Și în tot complexul ce constituie sufletul copilului găsim, de sigur deosebită de a adultului, funcțiunea numită atenție.

Vieața sufletească a copilului își duce tratul mai mult pe baza simțurilor și a imaginației decât prin judecată. Micuța făptură e atentă la tot

ceea ce impresionează simțurile și-i încântă imaginația. Atenția copilului este puternic legată de simțuri, e deci *senzorială și spontană*.

Slăbiciunea ființei lui face ca atenția să obosească repede, să devieze sau chiar să fie oprită de către diferite sgomote. Ea nu se poate fixa mult timp, e *variabilă și nedurabilă*.

Lipsa de bogăție, sărăcimea conținutului sufletesc al copilului nepermițând multe legături cu impresiile noi, saturația repede a simțurilor de impresii asemănătoare impune atenției lui o trecere fără legătură dela un obiect la altul, dela un act la altul, dela o idee la alta. Este reținută însă de către lucruri în mișcare, are dar o atenție *dinamică*.

Puțina pregătire, nesuficientul antrenament, necunoașterea a diferite mișcări, în exercitarea unei activități, pune pe copil în situația, de a nu-și putea adapta atenția decât cu foarte mare greutate. Atenția lui e *greu adaptabilă*. Nu putem însă zice că e neadaptabilă.

Vom găsi dar la copil o atenție *senzorială, dinamică, variabilă, spontană, nedurabilă și greu adaptabilă*.

Cunoașterea atenției și măsurarea ei nu se pot face decât prin cunoașterea și măsurarea însușirilor caracteristice pe care le prezintă.

Dacă atenția copilului e *concentrată sau distributivă*, se poate cunoaște prin următorul procedeu:

Este pus să numere tare din 4 în 4 și în acelaș timp să numere în gând bătăile unui metronom sau sunetul unui clopoțel automat. În primele 15 secunde mai rar, apoi în aceleași intervale de timp tot mai repede, până ce copilul nu mai poate. Numărul de greșeli făcute, precum și viteza executării activităților ne dau puțința să apreciem concentrarea sau distributivitatea atenției.

Timp de un sfert sau de o jumătate de secundă, punem pe copil să observe un grup de cifre, de litere, de obiecte, de culori sau de sunete, după care să reproducă în scris, prin desemn sau verbal, ceea ce a observat.

Numărul de elemente ce au fost percepute, reținute, precum și exactitatea perceperei dispoziției în grup ne ajută să cunoaștem spațiul cuprins într'o singură activitate a copilului.

În legătură cu simultaneitatea activităților psihice s'a constatat că, de fapt, atenția se fixează alternativ pe o activitate sau pe alta, pe baza memoriei și adaptibilității. (Toulouse-Pieron și C. R. Motru, W. James, Paulhan).

Un alt procedeu este acela că în timpul în care copiii copiază o bucată dintr'o carte, învățătorul le povestește ceva cu ton potrivit și alrăgător. Sunt puși apoi elevii să reproducă în scris povestirea, iar învățătorul corectează tema.

Numărul de greșeli la copiat, precum și buna reproducere a povestirii arată puterea de concentrare sau de distributivitate a atenției copilului.

Insușirea *analitică* sau sintetică a atenției se constată în felul următor :

Se cetește dintr'o carte o bucată. Se pun copiii s'o reproducă. Copilul cu atenția analitică va reproduce povestirea din bucată aproape cuvânt cu cuvânt. Cel cu atenția sintetică ne va da esențialul povestirii. Iată un exemplu: Din cartea de cetețire din cl. III-a s'a cetețit bucată *Pe cine să ajutăm?*

Elevul A. G. reproduce astfel: În munții Neamțului, pe valea Bistriței este un sat, în care mai toți locuitorii erau oameni de treabă și cu frica lui Dumnezeu. Era însă între ei și unul care trăia numai din hoții pe care le făcea și în sat și în alte părți. Dumnezeu îl pedepsise destul, căci îi murise soția. El nu s'a învățat minte. Într'o zi, ducându-se la furat la un bogătaș, a fost observat și fiindcă n'a stat pe loc când a fost strigat, păzitorul l-a împușcat. L-a dus mort acasă și l-a îngropat ca pe un câine. De pe urma lui a rămas un copil de vre-o opt ani. Fără nici un sprijin, zile întregi micul orfan răbda de foame și suferia toate necazurile. Nimeni din sat nu-l ajuta.

Dacă îndrăznia să ceară de la casa cuiva ajutor, se feriau cu toții ca fiind fiu de hoț. Cu câinii era alungat de pe la case. Sleit de foame și de frig și de puteri zăcea fără îngrijire în bordeiul rămas de la tatăl său. Ispășia fără vină păcatele tatălui său.

Într'o zi a venit în sat un negustor să facă târgueli. El află de bietul orfan și-l luă la dânsul îngrijindu-l până a fost în stare să se întrețină singur. A ajuns un om de ispravă și de omenie. Milostivul negustor era mulțumit de fapta lui.

Spuneți voi, copii, cine a făcut mai bine ?

Cum reproduce elevul B. M.

Într'un sat, într'o casă mică, era un copil orfan, fecior de hoț. N'avea ce mânca, era gol, și înghețat de frig. Păcatele lui tatăl său le trăgea el. Oamenii din sat se rușinau să-l ajute. A trebuit să vină un străin să-l ajute. Străinul nu s'a rușinat să ajute la nevoie pe copilul unui hoț. Pe om să-l ajuți la nevoie și să nu te'ntrebi cine este.

Se mai măsoară însușirea analitică sau sintetică a atenției prin arătarea unui tablou copilului ; apoi este pus să arate în scris sau vorbit ceace a văzut. Copilul cu atenția analitică va începe a arăta fiecare detaliu al tabloului. Acela cu atenția sintetică va spune pe scurt, fără detalii ce reprezintă acel tablou.

Pentru constatarea durabilității sau variabilității atenției, dăm copilului o lucrare de făcut, lucrare căreia căutăm să-i facem întreruperi prin semnale sonore sau vizuale, produse în mod automat. Măsurăm timpul dela oprirea și până la reînceperea activității. Cu cât acest timp e mai mic, cu atât atenția e mai durabilă și invers. (Toulouse-Pieron).

Alt procedeu: Dintr'un text necunoscut, mai bine dintr'o limbă străină,

copilul este pus să bareze (să taie cu o linie verticală) o anumită literă, de ex. i sau a. La un anumit semnal dat de experimentator elevul va pune punct și va trece imediat înainte cu lucrul. Semnalele se dau la fiecare minut.

Se numără literile barate în fiecare minut, din cel puțin 5, cât a fost lucrarea și se compară între ele. Se vede astfel rezistența atenției la oboseală. Se poate construi un grafic. Pe o foaie de caet de aritmetică se duce o verticală și o orizontală care se întâlnesc. Pe verticală se înseamnă numărul de litere barate, iar pe orizontală minutele (minutul 1, 2, 3, etc). În dreptul fiecărui minut, pe verticală, se numără atâtea pătrățele câte litere s'au barat în acel minut și se înseamnă cu un punct acolo unde am ajuns. Se unesc punctele corespunzătoare fiecărui minut și se naște o linie frântă care ne arată durabilitatea atenției sau variabilitatea ei.

Această lucrare, acest grafic, ne poate arăta totodată dacă atenția este *perseverentă* sau *intermitentă*. Cu cât linia ce unește punctele corespunzătoare fiecărui minut de activitate este mai apropiată de linia dreaptă și tinde să fie orizontală, cu atât atenția e mai *perseverentă*.

De altfel perseverența atenției la copil se poate observa ușor de tot la orice lucrare în clasă și la orice obiect de învățământ.

Adaptabilitatea atenției se constată prin procedeul ce urmează : Copiii numără din 6 în 6 cu voce tare. La un anumit semnal sunt anunțați să numere, de unde au ajuns, îndărăt. Se măsoară timpul întrebuițat până la reacțiunea de adaptare. Această distanță de timp exprimă măsura adaptabilității atenției copilului. Cu cât este mai mic timpul de reacție, cu atât atenția este mai *ușor adaptabilă* și cu cât e mai mare, cu atât e *mai greu adaptabilă*. (Toulouse-Pieron).

Caracteristica vieții dinamice se găsește și la atenția copilului. Se poate vedea în timpul activității din școală și în afară de școală. Ființa copilului este dispusă totdeauna să urmărească obiectele în mișcare. Urmăresc pe învățător, pe colegul care trece la tabelă, sborul unei muște în sală etc. Prin observații zilnice vom putea să ne dăm seama de gradul de dinamism în atenția copilului.

Concentrarea atenției asupra fenomenelor intuitive, asupra fapturilor senzibile, ori din contra, asupra chestiunilor dificile, se poate cunoaște la copil urmărindu-l în orele de clasă, la diferite obiecte de învățământ.

Ne dăm ușor seama dacă atenția lui e senzorială sau intelectuală observând la cari obiecte se simte el mai atras și la ce fel de chestiuni. Obiectele cari au materie ușor și intens intuitibilă vor fi plăcute celor cu *atenția senzorială*; cele aride, greoaie, cu materie dificilă, plac celor cu *atenție individuală*.

Gradul de civilizație la care a ajuns astăzi lumea a impus și în ce-

eace privește profesiunea individului o selecționare, o plasare a insului în locul unde cu minimum de efortare să dea maximum de randament. Dictonul „Tot omul la locul său“ și-a găsit o minunată explicare și realizare.

Științele pedagogice și-au spus și aici cuvântul. Problema selecționării profesionale a preocupat pe pedagogi, cari au reușit s'o și deslege. Adânc vorbitor a fost și este exemplul oferit de Americani în timpul războiului mondial. O țară, fără oaste, reușește în câteva luni să mobilizeze și să pună în stare de luptă o armată formidabilă, care a cumpănit greu în războiu și a grăbit sfârșitul lui. Minunea a fost realizată prin selecționarea viitorilor luptători și reparalizarea lor acolo unde înclinațiile îl desenau.

Studiul atenției ne dă posibilitatea să cunoaștem în bună măsură locul și rostul individului în viața socială. Aproape în toate țările, guvernele s'au ocupat de chestiunea selecționării profesionale. Chiar și la noi, pe lângă Ministerul Muncii s'a înființat un institut psiho-technic cu rostul de a promova această importantă problemă.

Copilul cu o atenție concentrată e util într'o muncă de profesor, învățător, doctor etc. Cel cu atenția distribuitivă poate fi șofer, mecanic, birjar, comandant de oști etc. Acela cu atenție perseverentă, aviator, marinar, inginer, chimist, mare cercetător etc.

Cunoscând atenția și condițiile ei la copii ne vom folosi în tot timpul acțiunii noastre de învățămintele de mai jos:

Învățământul să fie interesant în fiecare clipă pentru a întreține vie atenția, iar sentimentul să stea la baza lui. Se va provoca totdeauna interesul și se va stăvili vagabondajul psihic.

La predarea lecțiilor noi, să nu uităm niciodată principiul genetic, iar legăturile dintre cunoștințele noi și vechi să fie cât mai puternice și în cât mai multe feluri.

Să descoperim tipul de atenție caracteristic individului și să îndrumăm copilul către grupa de cariere convenabilă și potrivită.

Orice acțiune în învățământ să folosească principiul intuiției. Intuiția să fie bază, de obiecte reale, nu de imagini. Unde nu-i posibil, vom completa prin povestiri puternic impresionante și sugestive, pentru a suplini cât mai mult posibil intuirea reală.

Deoarece obiectele în mișcare alrag și interesează mai mult pe copil, să căutăm să intuim și acțiunile și întrebuintarea lor.

Să folosim cât de mult atenția spontană.

Să căutăm să întărim atenția auditivă pentru cei ce o au slabă. Tot așa cu acei cu atenția vizuală slabă.

Să evităm sgomotele și tot ceea ce ar distra pe copil. Să nu se primble învățătorul prin clasă în timpul lecțiilor cari cer atenție statică.

Să nu abuzăm de timp pentru a obosi atenția copilului. Semnele de

oboseală se văd îndată. Vom suspenda lucrul, vom deschide ușile și ferestrele pentru aerișirea camerei, pentru eliminarea acidului carbonic care intoxică neuronii inhibitori.

În fiecare lecție nouă să trecem dela concret la abstract, dela exemple la reguli. Să nu trecem dela o lecție la alta repede. Obiectele din aceeași zi să fie asemănătoare și potrivite, să nu ceară prea mari sforțări. De asemenea în orele în care atenția copilului e mai vie, munca cu mai mult randament, să se pună obiecte mai grele. Asta între orele 8 jum. și 10 jum. a. m.

În sfârșit în orice clipă cât avem sub ochii noștri pe copii, să căutăm să facem o educație a atenției, înlesnind cât mai mult condițiile de întărire a ei.

Petru Butnaru, institutor

Bibliografie.

- Știința educației de Demoor ș. a.
 - Pedologie de D. Theodosiu.
 - Studiul individualității de I. C. Petrescu.
 - Psihogramă de I. Dragan.
-
-

II. PEDAGOGIE, DIDACTICĂ ȘI SOCIOLOGIE

Rolul educativ al Șt. Naturale în școală.

Incerc în acest articol să scot în evidență o problemă care are astăzi în școală una din cele mai importante preocupări.

Ori ce colțisor din natură își are farmecul său și nimeni, cred, nu a făcut o excursie la munte ori la mare, să nu fie impresionat de variația extraordinară a peisagiilor. Un apus de soare la munte își are farmecul său, la mare deasemeni.

Acest farmec pune în vibrație toate coardele senzibilității atât unui copil cât și unui om matur.

Natura care înalță sufletul prin frumusețile ei ademenitoare, natura pe terenul căreia se desfășoară istoria omenirii, natura care formează mediul în viață, nu a fost cercetată în trecut ca astăzi.

Vina nu o poartă decât concepțiile diferite ale vremurilor care au împiedicat studierea ei.

Abia prin secolul al XVIII-lea studiul naturii devine un orizont de cercetări continuu. Starea latentă a veacurilor, trece în generația cercetărilor din faza eroică a științelor naturii.

Școala deschide brațele la rândul ei și primește cu căldură acest frumos studiu.

Încă din evul mediu, o influență liranică și exclusivă a bisericei, pune piedici manifestărilor științifice, influență care are repercursiuni și asupra școlii.

Deviza timpului era : „totul pentru biserică“. Epoca Renașterii în Italia și Reforma în Germania aduc transformări în domeniul artelor, însă științele pozitive încă stau pe loc.

Odată cu Linné se rupe cu tradiția trecutului deschizându-se perspective admirabile de cercetare, gustul de a cunoaște cât mai mult din natură.

Întoarcerea la natură a lui J. J. Rousseau nu mai prezintă o curiozitate.

Entuziazmul pentru Șt. Naturale crește neconținut și prinde în mrejele ei pe cei mai mari filozofi ai secolului al XIX-lea.

Școala urmărește, pas cu pas, descoperirile Științelor, nerămânând în afara luminei ce radiază din ea.

Asfel ia naștere metoda biologică de predare a Zoologiei și Botanicei, prin care metodă, viața complectă străbate în clasă.

Orice plantă, orice animal, orice piatră exteriorizează o luptă internă și una externă. Forma prezentată elevilor nu e decât efectul trecător a unor cauze trecute, care constituiesc viața formei.

Viața unui munte, ca și viața unei plante, are o istorie întreagă, o gamă de transformări și adaptări continuu în mediu, care deșteaptă în sufletul oricărui copil o curiozitate, un interes.

Metoda biologică de predare, mediu și viețuitoare, rupe cu vechea tradiție a unui muzeu etichetat. Totul se înfățișează copilului ca un laborator unde viața ia naștere din moarte, unde veșnic e o luptă continuă spre desăvârșit.

Științele Naturale devin în școală cântarea vieții! Copilului i se infiltrează în suflet nu numai dragostea și încrederea în viața ei și cunoașterea ei în afara lui.

O oră de Șt. Naturale, este o oră de adevărată delectare sufletească pentru copil.

Mintea lui lucrează vioi și caută să descopere adevăruri pe baza observațiilor pe care le-a făcut el singur.

Plictiseala nu se mai poate sălășlui într'o clasă unde profesorul de Șt. Naturale, ori învățătorul, știu să deștepte interesul copilului printr'o lecție bună. Satisfacerea reușitei înțește la muncă pe cei mai indiferenți.

Lecție de morală, exemple de muncă, de devotament, de iubire, le avem înscrise în natură, prin exemplare care nu cunosc ce-i minciuna, răutatea etc.

Copilul se deprinde de mic a-și da seama în lumea în care trăește și își formează individualitatea, conștient că este și el un inel micuț din lanțul universal al omenirii.

Pe lângă dezvoltarea voinței, a luptei în viață, a observației, studiul Șt. Naturale are marele avantaj de a prezenta copilului și partea frumosului din natură.

Profesorul cât și învățătorul poate pune stăpânire complectă pe mintea copilului la o lecție de Șt. Naturale. Il înțește să caute să cerceteze, dându-i imbold spre o activitate proprie.

O lecție de Șt. Naturale nu este o enumerare de numiri și clasificări, ci posibilitatea de a deschide copilului căi spre a-l conduce de mână la adevăr și lumină în viață.

Adevărata reușită se poate vedea atunci când el își întrebuițează timpul cu folos, arătând îndrumătorului cum a decurs câmpul său de experiențe.

Profesorul ori învățătorul dă pulința școlarului să devie un mic cer-

celător al naturii prin curiozitatea ce o trezește în el. Iată cum Șt. Naturale devin o pârgie de susținere în rolul mare care-l joacă în educația copilului. Dezvoltarea simțului de observație este o latură practică în viață. Aici poate interveni și religia care se armonizează perfect cu Științele, atunci când se caută o explicație. Copiii învață să fie buni și încep a cunoaște, putea, înțelepciunea și bunătatea lui Dumnezeu ; pe lângă învățăturile religiei pe care reazemă toate celelalte științe.

În școlile normale, în deosebi, școli cu caracter pedagogic, rolul profesorului de Șt. Naturale se mărește. El pregătește pe viitorul dascăl în ramura observației, ca la rândul său să trezească în micile vlăstare din școala primară tot ce-i frumos și bun.

Inchei acest articol ca într'un număr viitor să revin asupra metodei de predare a Șt. Naturale, atât în școlile secundare cât și în școala primară.

Prof. George Călin

Mijloace intuitive în predarea învățământului religios.

Scopul principal al învățământului religios înainte de 12 ani, nu e de a face pe copil religios în adevăratul sens al cuvântului, ci de a-l pregăti către religiozitate ; adică de a-i cultiva acele sentimente și deprinderi care trebuie să fie în armonie cu impulsurile religioase ce se vor deaștepta mai târziu. În acest scop trebuie ca ideile religioase să fie predate cât mai intuitiv. Numai așa își vor păstra plasticitatea necesară mai târziu când cuprinsul vieții va crește și va căuta noi forme corespunzătoare. Pentru aceste motive psihologice, nu trebuie ca în educația religioasă să predominie intelectul, deoarece copilul e incapabil să înțeleagă concepțiile religioase. Elementul mistic din forme și ceremonii fascinează și impresionează copilul mai puternic decât orice acțiune pe care credem că o înțelege cu mintea.

În această perioadă, învățământul religios se va adresa mai mult inimii decât capului și poate chiar mai mult mâinii, adică exercițiului, sau cu alte cuvinte participării la ceremoniile religioase.

Biserica catolică a înțeles foarte bine această metodă intuitivă în predarea învățământului religios pentru că marele număr de simboluri și ceremonii religioase, la care copiii iau parte în timpuri anumite, pătrund așa de adânc, încât constituie un element indestructibil al vieții.

Învățământul religios al bisericii protestante, influențează mai puțin ca

cel catolic, pentru că se adresează mai mult intelectului și caulă să prezinte adevăruri generale și absolute în locul simbolurilor misterioase. Acest învățământ apelează prea puțin la tendințele dramatice și simbolice ale copilăriei care sunt foarte puternice. Din această cauză biserica protestantă întâmpină multe dificultăți cu privire la predarea învățământului religios în vârsta primară.

Plecând dela aceste considerațiuni bazate pe experiența psihologică, se înțelege dela sine valoarea superioară a mijloacelor intuitive în predarea învățământului religios.

Făcând o clasificare științifică a mijloacelor intuitive le vom împărți în două mari categorii :

- I. Mijloace intuitive externe — materiale — și
- II. Mijloace intuitive interne — spirituale.

I. Mijloace intuitive externe

Printre mijloacele intuitive externe în predarea învățământului religios numărăm următoarele :

1) Tablourile religioase cu scene din viața Mântuitorului și a sfinților bisericii noastre.

2) Biblia ilustrată, alcătuită de I. P. S. Mitropolit Nicodem al Moldovei și profesorul I. D. Ștefănescu. Fiecare capitol este însoțit de icoane splendid executate în fotolipie la Paris. Toate aceste icoane minunate de potrivite și pentru încadrat, au fost cu mare grijă alese din monumentele celebre ale creștinătății din primele veacuri (mozaicuri și picturi murale, evanghelii, psaltiri, minee, octoihuri, sculpturi în fildeș, marmură și lemn din secolii III-XI și din operele Bisericii ortodoxe răsăritene (secolii XI-XVI). Multe ilustrații sunt luate din monumentele religioase ale trecutului nostru românesc. Această operă de mare valoare pedagogică religioasă, va ușura foarte mult munca noastră în predarea învățământului religios.

3) Fotografii, altare și hărți religioase

4) Ziare, reviste, cărți broșuri, citate din Noul și V. Testament afișate în clasă, acasă și în biserică.

5) Teatrul religios, corurile religioase, la care copiii iau parte cu întreaga lor ființă, sunt mijloace foarte atrăgătoare.

6) Cinematograful cu filme din viața Mântuitorului și din istoria creștinismului, e cea mai fascinantă lecție de învățământ religios.

7) Excursiunile cu copiii pela mănăstirile din apropiere și chiar pe la bisericile din împrejurimi, participarea la șezători religioase, la ședințele cercurilor preoțești, umblatul cu colinda, cu steaua, sunt atâtea motive pentru deșteptarea și întărirea sentimentului religios.

8) Cooperativele școlare, societățile de ajutor reciproc, ca „Societatea

bunului-Samarinean“, diferitele societăți pentru combaterea furtului, a minciunii, a grăirii de rău, pentru asistența medicală, pentru procurarea de haine și cărți la elevii săraci, pentru îngrijirea monumentului eroilor din sat, nu sunt destul de puternice mijloace intuitive ?.

9) Participarea elevilor la cultul divin, mărturisirea și împărtășirea cu Sf. Taine, sunt momente care pătrund atât de adânc în sufletul copiilor, încât constituie un element indestructibil al vieții.

10) Dar cel mai puternic mijloc intuitiv eu îl socot pe acesta : *personalitatea propunătorului.*

Ce misiune înaltă ! Să deschizi sufletele fragede ale copiilor pentru roua iubirei de Dumnezeu și Hristos.

Copilul în fața căruia te prezinți ca educator religios îți întărește întreaga ta ființă. Te prezinți evlavios, evlavia le-o comunică prin însăși viața ta. Copilul te soarbe mai mult cu privirile și cu simțirea decât cu rațiunea. Copilul îți intuiește atitudinea ce trebuie să fie blândă, vorbirea ce trebuie să fie totdeauna „cu har și dreasă cu sare“ (Coloseni IV. 6), ținuta ireproșabilă, nici neglijentă dar nici prea luxoasă. Copilul îți mai intuiește punctualitatea și ordinea, dar mai ales iubirea ce i-o datorezi. Prin toate aceste mijloace propunătorul, fie el preot, ori profesor, face din personalitatea sa intuiție indirectă, dar copiii fac din plin o serioasă intuiție directă.

În scurte cuvinte, acestea ar fi mijloacele intuitive externe în predarea învățământului religios.

II. Mijloacele intuitive interne — spirituale —

Prin mijloacele intuitive interne am putea număra :

1) Istoriile biblice, povestirile morale cu privire la curățenie, simțință, exactitate, respect, iubire, milă, recunoștință. Toate acestea sunt mijloace intuitive esențiale în predarea învățăm. religios. Dar ele trebuie să îndeplinescă următoarele condițiuni : să fie plastice, colorate, cu suflu de simțire copilărească, cu imagini locale familiare și actuale din viața copiilor și să cuprindă multe detalii în formă de tablouri atrăgătoare.

2) Un mijloc intuitiv intern prețios pentru înțelegerea fenomenelor religioase morale și cercetarea lor în formele concrete ale vieții sunt : a) biografiile și mai ales autobiografiile, scrise de oameni care au putut să se observe și au știut să-și formuleze just și precis observațiile asupra lor înșile. Istoria vieții lui Iisus Hristos, a apostolilor Săi, viețile sfinților și martirilor bisericii creștine alcătuiesc un câmp minunat de observație a vieții religioase.

3) Alt câmp vast și bogat ni-l prezintă marile opere nemuritoare a literaturii religioase patristice în care se poate afla toată drama vieții religioase fixată în cadre și forme vii, în care poți observa în voie sefele de

divinitate și truda veșnică pentru bine și adevăr, întocmai cum ai cerceta o floare sau o ființă vie.

Analiza psihologică a operelor literare patristice, scoaterea în relief a caracterelor personajelor, reconstituind fizionomia lor sufletească din trăsăturile lor dominante, însemnarea cauzelor hotărâtoare a faptelor și manifestărilor, logica sentimentelor, a deciziilor și idealurilor lor, toate aceste exerciții alcătuiesc o excelentă școală de imitare în lumea fenomenelor religioase prin un fel de contact direct cu realitatea lor obiectivă.

„Pentru că nu trebuie să uităm un lucru: marele secret al artei de a face adevărurile religioase ușoare de înțeles este să pleci dela cazuri concrete, să te bazezi pe exemple. *Exemplul este intuiția cugetării în religie*“. [I. Găvănescu, *Didactica generală*].

Când o idee religioasă se poate sprijini pe fapte concrete, pe exemple luate din viață, e o dovadă că e înțeleasă de toată lumea. Greutatea sau imposibilitatea de a o concretiza în date și exemple e un semn că nu e lămurită, că mintea ce operează cu dânsa se reazămă pe o iluzie. Mergând mai departe până la ființa și originea ideii religioase, știm iarăși că religia nu e o construcție arbitrară fără raport cu structura realității vieții. În cuvintele ce îmbracă ideia religioasă se oglindește ordinea obiectivă a lumii pe care o simbolizează la rândul ei ideia religioasă. Pe scurt orice afirmație religioasă trebuie concretizată în realitatea vieții.

Câtă frământare de mințe a necesitat în lumea gânditorilor fixarea acestui adevăr intuitiv. Cât s'au trudit cei trei mari reprezentanți ai intuiției: Pestalozzi, Froebel și Herbart ca să ne convingă despre aceasta. Totuși adevărul acesta a fost descoperit de Hristos prin felul sublim de a învăța, atât pe copii cât și pe oameni maturi, pe învățați ca și pe cei neînvățați. Căci ce sunt convorbirile și parabolele Mântuitorului? Ce sunt oare icoanele vii luate de El din viața agricultorilor, păstorilor și a pescarilor. Ce sunt toate exemplele minunate cu care își încadrează atât de sublim sfânta lui învățătură? Nu sunt altceva decât mijloace intuitive întrebuite de El în predica Evangheliei Sale.

În altă parte nu putem găsi mijloace mai superioare ca cele întrebuite de Mântuitorul. Apostolii ca elevi harnici ai lui Hristos au îndeplinit din plin Sfânta Lui învățătură, dovadă despre aceasta ne e faptul că și-au jertfit viața pentru răspândirea ei.

Puterea acestui adevăr pedagogic de origină evanghelică l-a determinat pe Sf. apostol Petru să scrie ast-fel creștinilor bisericii întemeiate de el: „*Pentru că noi v'am adus la cunoștința puterea Domnului nostru Iisus Hristos, nu lăudându-ne după lumea meșteșugită, ci văzând mărirea Lui cu ochii noștri*“. [Petru I. 15].

Preot Mihai Gavrilescu

PLANUL

lecției de intuiție la clasa II-a

„POVEȘTEA APEI“ *)

predată elevilor școlii primare de băieți „Raux & Lalu“ din Piatra-Neamț,
în ziua de 4 Iunie 1935 ora 9—10 a. m.

STAREA TIMPULUI. Cu o zi înainte plouase. Cer parțial noros cu vânt slab dinspre S. E.

METODUL. Analitico-sintetic-genetic.

FORMA: dialogică (socratică).

SCOP FORMAL: dezvoltarea spiritului de observație, a puterii de judecată, exercitarea memoriei, disciplina imaginației.

Conducerea tendințelor asociației în direcții reale, spre idei logice. Formarea intuiției morale.—etc.

SCOP MATERIAL. Imbogățirea cantității cunoștințelor despre natură—omul toată viața luptă cu natura spre a-i cuceri tainele, folosindu-le. Legătura fenomenului cu divinitatea etc.

FOND APERCEPTIV. Toate lecțiile din programa analitică făcute până în prezent: apa, aburii, frigul, căldura, norii, roua, ceața, ploaia, tunet, trăsnet, ape curgătoare, ape stătătoare, etc.

GRADUL DE INTUIȚIE AL CLASEI. În general elevii sunt de tip motor.

Desfășurarea metodică

I.) Provocarea atenției spontane. Observarea fenomenelor exterioare. Relevarea cauzelor care le-a produs.

II.) Înaintarea succesivă în miezul fenomenelor pentru claritatea ideilor și cauza fenomenului.

III.) Analizarea cunoștințelor vechi—compararea exemplelor relevate—scoaterea notei generale. Legătura fenomenului cu Biblia.

IV.) Stabilirea principială a legii transformării.

V.) Folosirea cunoștințelor pentru viață nu pentru școală. Boalele cauzate de apă—apărarea. Repunerea în mediu—frământări de limbă.

A. Exerciții de ordine. Provocarea unui joc.

Așezați mâinile pe bancă. Mișcați mâinile pe fața băncii spre dreapta și spre stânga. Cu ce seamănă acest foșnet? (vântul). Continuați! Faceți degetele ciocănele și loviți la fel cu mine pe bancă. Cu ce seamănă acest raport? (ploaia). Continuați! Inchideți pumnii și loviți banca. Cu ce seamănă acest sgomot? (tunet). Repetăm jocul..

*) Lecția s'a ținut în fața elevilor din cl. VII a șc. normale din Piatra, cu ocazia vizitei făcute la școala No. 4 de băieți.

Priviți afară ! Cu ce este acoperit cerul ? (nouri). Cum a fost ieri timpul ? (a plouat). Cum este afară când plouă ? (rece). Cum este pământul după ploaie ? (umed). Cine usucă pământul ? (soarele). Cine alungă nouri de pe cer ? (vântul).

B. Din ce sunt făcuți nouri ? (aburi). De unde ies aburii ? (din pământ și apă). De unde ați mai văzut voi ieșind aburi ? (din oalele ce fierb). Dar iarna când respirăm, ce dăm afară din piept ? (aburi). Dacă suflăm aburii pe un geam rece, iarna, ce se întâmplă ? (se prefac în picături). Spuneți-mi atunci, ce se întâmplă cu aburii la răceală ?

Nourii purtați de vânt când dau de răceală în ce se prefac ? Cum numim noi aceste picături ? Ce se întâmplă cu apa ploii căzută pe pământ ? (se scurge prin șanșuri și băltoace). Dar plugarii de ce se roagă la Dumnezeu să ploaie ? (pentru pământ). Unde intră dar o parte din apa de ploaie ? (în pământ). Ce se întâmplă cu apa din pământ, dacă dă de o vână de lut sau de piatră ? (slă). Pe unde caută apa aceasta să iasă afară ? (pe la poalele dealurilor sau munților).

Cum se numește locul pe unde iese apa rece și limpede ? (isvor). Când se adună izvoarele șoptind, ce apă se formează ? (pârâu, râu). Apa care curge mereu pe albi, unde ajunge ? (în mări și oceane). Ce se ridică din apa mărilor și oceanelor, când dogoresc razele soarelui ? (aburi). Ce se formează pe cer din acești aburi ? (nouri). Cine alungă nouri pe cer ? (vântul). Când nouri ajung pe la aer rece, în ce se prefac ? Ce se întâmplă cu apa căzută din ploaie ?

Se repetă prin întrebări înfregul proces al fenomenelor. Cine-mi poate povesti tot ce se întâmplă cu apa de ploaie căzută pe pământ?... repetarea povestirii...

C. Cum scot apa din pământ, oamenii cari trăiesc pe deal, departe de izvoare ? (prin fântâni). La ce folosesc oamenii apa ? (la băut). Apa de pe râuri și mări cum o folosesc ? (mori, plute, corăbii, vapoare). Iarna, când e frig—in ce sunt prefăcute picăturile de ploaie ? Cu ce este acoperit pământul ? La ce folosește apa care umezește pământul ? (incolțire, etc.). Ce a făcut Dumnezeu în ziua doua ? De unde au eșit primii aburi ? Când a fost cea mai mare ploaie pe pământ ? (la potop).

Cine este stăpân, peste tot ce se petrece în jurul nostru ?

D. Unde se găsește astăzi apa, pe care a făcut-o Dumnezeu ? (în pământ, în râuri, mări, nouri, pretutindeni). Dacă ar strânge-o Dumnezeu la un loc, ar fi mai multă sau mai puțină ca la început ? (aceiași). S'a pierdut ceva din ceiace a fost la început ? (nimic). Când e frig în ce se schimbă apa ? Dar când e cald ?

Răspundeți-mi dar : Cât se pierde din apa împrăștiată pe toț cuprinsul

lumei? (nimic). Ce formă are ea pretutindeni unde se află, după timpul și locul din jur? (schimbătoare).

Putem deci spune despre apă că: *Nimic nu se pierde, numai își schimbă înfățișarea.*

E. Cât timp poate răbda omul de foame? Dar de sete? La ce folosește apa? Ce pățește omul murdar? Cum se păstrează curățenia corpului? (prin spălat). Ce observăm în apă veche și murdară? Cum se numesc vietățile mici de tot din apă? Ce pățește omul care întrebuințează o asttel de apă? Cum trebuie să fie o apă bună de băut?

PROVERB: Apa trece pietrele rămân.

GHICITORI: Ce nu arde'n foc?

Ce nu poți căra cu sifa?

CÂNT. Cea mai bună băutura

Este apa din isvor

Peste pietre apa curge

Murmurând incelișor.

Nec. Podoleanu, *Institutor*

PLAN DE LECȚIE

CLASA I-a

OBIECTUL. Scris citit.

SUBIECTUL. Cuvântul „OM“ (predarea literei „m“).

Scop formal: să trezească și să cultive în sufletul copiilor dragostea de a ceti și scrie frumos.

Scop material: să facă cunoscut copiilor litera „M“ cu ajutorul că-ria să citească cuvântul om și alte cuvinte.

MATERIAL DIDACTIC: tabloul pe care se află desemnat un om, tabloul pe care se află scris cuvântul „OM“ din litere tălalte în glaspapier litera „m“ tipărită și litera „m“ în relief.

LECȚIA I a. Intuiția și desemnul.

1. Intuiția sumară a omului.

2. Desemnarea unui om. — Copiii vor desemna așa cum pot ei.

LECȚIA II-a. Scrierea și citirea cuvântului „OM“, litera „m“.

I. Se rezumă intuiția făcută în lecția I-a.

Cine poate să-mi scrie litera n? Din ce e făcută? Pe câte spații se face?

Scoaterea sunetului „m“. Ce om desemnat noi pe plăcuțe lecția tre-

culă ? (Noi am desemnat un om). Ce e aceasta ? (o zicere). Câte cuvinte sunt în zicerea aceasta ? (sunt cinci cuvinte). Care e cuvântul din urmă ? (om). Ascultați cum spun eu acest cuvânt. (Spun cuvântul „OM“ tare și clar). Cine poate din voi să zică așa ? Spune B. Spune și tu N. Să spunem odată cu toții. Câte silabe are cuvântul acesta ? Ascultați ce zic eu acum. (Spun vorba om, rar ca să se poată destinge bine sunetele : „o . m“).

Cine poate să spună așa cum spun eu ? Spune T. Să spunem cu toții. Câte sunete ați auzit ? Ce sunet am zis întâi ? (o) Dar pe urmă ? (m) Cine poate să-mi mai spună odată sunetul dela urmă ? Spune D. Să-l spunem cu toții. Spuneți-mi cuvinte în care sunetul „m“ să se găsească la început (mama, moș, mic, mac, mal, etc). Spuneți cuvinte în care sunetul „m“ să se găsească la urmă (pom, rom, etc).

Acum veți învăța să scrieți și să citiți vorba „OM“.

II. Se scrie pe tablă cuvântul „OM“ pe un spațiu mic.

Aci se citește așa : om. Cine poate să citească ? Să citească M. Citește și tu N. Să citim cu toții odată.

Ce literă cunoașteți voi aci ? (o) Pe care n'o cunoaștem ? Să se ducă B. s'o arate. De unde și până unde ține ?

Am să fac eu aci pe tablă litera pe care n'o cunoașteți voi. (Propunătorul face litera m — a se vedea și schița grafică).

Ce literă e aceasta ? (m) Din ce este făcută ? (Din trei cârlige). Cum e primul cârlig ? (la stânga). Dar al doilea ? (tot întors spre stânga) Cum este al treilea ? („i“ ca o zală). Dar dacă unesc aceste cârlige ce o să fac ? (litera „m“).

Puteți să faceți acum litera „m“ ? Din ce este făcută ? Cu ce literă seamănă ? Din ce este făcută litera „m“ dar „n“ ? Prin ce se deosebesc ? Să urmărim cu degetul în aer litera m. Ce o să facem întâi ? (un cârlig) Cum e cârligul acesta ? (subțire în sus, rotund, gros în jos).

La fel se procedează și cu celelalte două cârlige. Să urmărim acum pe bancă. (În timp ce urmăresc, copiii spun cum sunt cârligele) Se urmărește la tablă litera „m“ tăiată în glaspepieri „Scrieți și voi litera „m“ pe plăcuțe. Pe care spațiu scrieți ? Se scoate la tablă un copil și altul din bancă îi dictează litera „m“.

Putem să scriem acum vorba „om“ ? Ce literă facem întâi (o) Da al doilea ? (m).

Se face corectarea individuală. Ce floare roșie crește pe câmp ? (mac) Cine poate să scrie acest cuvânt ? Să vină B. Ce literă facem întâi ? (m) Pe urmă (a) Și după a ? (c) În timp ce unul scrie pe tablă ceilalți scriu pe plăcuțe. Se corectează.

Se scot abecedarele. Se recunoaște litera „m“. Se arată unde se mai găsește scrisă și se citește cuvântul „om“.

III. Se dă de făcut litera „m“ și mai apoi cuvântul „om“, din plastilină sau lut.

LECȚIA III-a. Exerciții de scriere și citire a cuvintelor din abecedar.

I. Se cercetează scrierea cuvântului „om“ lucrare efectuală acasă, sau ca ocupație indirectă. Se citește și se corectează.

Acum veți învăța să citiți și să scrieți și alte cuvinte cu litera „m“.

II. Se scot abecedarele pe bancă și se intuește sumar tabloul din carte. Ne oprim asupra cuvintelor care vor fi citite din carte și le explicăm.

Citește model propunătorul. Citește elevii cei mai buni, apoi toată clasa în cor.

III. Se scriu și alte cuvinte cu literile învățate.

(o, i, u, s, c, n, a, r, m).

Dex. mir, mor, muc, rom, etc.

Se pot face dicționari dacă timpul permite.

LECȚIA IV-a. Tipărirea cuvântului „OM“.

I. Se corectează temele.

Ce vorbă am scris noi pe plăcuțe? Mai știți din câte sunete e format cuvântul „om“? Unul scrie la tablă, ceilalți pe plăcuțe.

Am să scriu și eu cuvântul om pe tablă.

Cu ce fel de litere am scris cuvântul „om“?

Cu ce litere se mai pot scrie cuvintele (cu litere de tipar).

Aveți să învățați acum, să citiți cuvântul „om“ scris cu tiparul.

Se fixează sub cuvântul om scris de mână, cuvântul „om“ scris cu tiparul (a se vedea schița grafică). Citește propunătorul, citește și elevii individual și în cor.

Ce literă nouă ați învățat să scrieți cu mâna? (m). Propunătorul face deoparte litera „m“.

Ce literă de tipar nu cunoașteți voi din cuvântul „om“ tipărit? (m).

Se prinde litera „m“ de tipar, alături de cea făcută cu mâna.

Intuiția literei. Din ce fel de linii e făcută?

Se fac asemănările și deosebiri între „m“ făcut cu mâna și „m“ tipărit.

Copiii sunt provocați să observe, că literile de tipar nu se leagă între ele.

Recunoașterea literei „m“ făcută cu tiparul, din carte. Se citește model de către propunător. Citește și elevii cei mai buni. Se face citirea în cor.

III. Se tipăresc și alte cuvinte cu litera „m“. Tipăresc și copiii singuri la tablă.

Se dă pentru acasă să se scrie pe tablă lecția „om“.

Schițe grafice pentru lecțiile II, III și IV.

LECȚIA II-a

Cartonaș pe
care se află
desemnat
un om.

*om**m**me*

om

*m**mac*

LECȚIA III-a

*om**mi, mor,**muc, mic*

LECȚIA IV-a

om m

m

o	m
---	---

o	m
---	---

m	i	c
---	---	---

m	o	r
---	---	---

m	u	c
---	---	---

N. Arhip

III. REALIZĂRI ȘI DRUMURI NOUĂ

Pentru o monografie a regiunii

Încă nu s'a pus sub tipar, până în momentul de față, o monografie completă a regiunii noastre. Nu pentru că nu ar merita-o acest arhaic ținut al Neamțului — al cărui blazon de vechime a fost descoperit, de curând, de către d-l docent universitar Radu Vulpe, în păturile tetramilenare ale pământului Horodiștei. Nici pentru că nu s'ar fi gândit nimeni la o asemenea lucrare.... Am zis că nu s'a pus „încă“ sub tipar, locmai pentru că am auzit, de mulți ani, că mai multe persoane se laudă că „lucrează“... la o monografie a regiunii, care va fi... etc., etc.

Să fim drepi: se spune că unele din aceste persoane într'adevăr au „lucrat“; dar lucrul lor s'a mărginit — iarăși ni se spune — doar la oboseala de a încasa însemnate sume de bani din fondurile culturale ale autorităților noastre locale; desigur, în vederea... preîntâmpinării cheltuielilor cu alcătuirea... monografiei.

Nu aş putea preciza gradul de exactitate al acestor versiuni. Ceva, însă, trebuie să fie; căci, până nu faci foc, nu iese fum...

Dar un lucru e absolut sigur: monografia regiunii „încă“, nu s'a pus sub tipar. Și nici nu se va pune degrabă, mai ales de către aceia despre care ar fi vorba mai sus.

Cum rămâne însă cu ținutul! Nu s'a ocupat și nu se ocupă „încă“ nimeni de dânsul?

Ba da, dar numai fragmentar și indirect. Și gândul ne duce departe, în negura vremurilor.

Iată-i pe bătrânii cronicari, sfătoși ca niște moșnegi ce sunt, vorbind despre atâtea locuri, despre atâtea fapte și despre atâtea așezăminte ce stau și azi mărturie, de-a-lungul și de-a-latul bazinului Bistriței.

Iată-l pe Dimitrie Cantemir — Domnul și Prințul culturei moldave, ocupându-se, îndeaproape, de acest ținut străjuit până la adânci depărtări de uriașul Ceahlău.

Iată-l pe Gheorghe Asachi, fabricând hârtie la poalele Petrodavei, adunând legendele Pionului și scriindu-i un ghid amănunțit, pentru excursioniștii dornici de frumusețile renumitului munte, care a ocrotit odinioară pe Dochia — fiica regelui Decebal.

Iată-i, mai târziu, pe Alecsandri, Russo și Gane, călătorind, minunându-se și descriind neîntrecutele priveliști: Toancele, Pietra Teiului, Durăul, etc.

Iată-l și pe Vaillant — marele filo-român din înfăia jumătate a veacului trecut și marele dascăl de naționalism, dela Sfântul Sava — rezervând

călătoriei prin județul Neamț, 47 pagini din „Orografia“ sa de 238 pagini. Iată-l, apoi, pe Creangă — meșterul povestirii românești, descriindu-și copilăria sburdalnică, pelecută pe meleagurile Humuleștilor, a Broștenilor, și a Fălticenilor; pe Vlahuță, mergând cu pluta dela Dorna la Piatra; și pe cuconu Calistrat (Hogaș), rălăcînd călare sau pe jos prin creerii munților Neamțului.

...Și câți alții nu vor mai fi, pe care nu-i putem măcar pomeni, aici din lipsă de spațiu.

Să nu uităm însă pe o altă categorie de cercetători, prețioși nu atîta prin talentul lor de povestitori, cât prin materialul documentar pe care l-au adunat.

Să nu uităm colecția revistei „Asachi“ care apărea prin 1880-1884, cu atâtea articole interesante asupra vieții regionale.

Să nu-l uităm pe harnicul dascăl C. D. Gheorghiu, directorul revistei „Munca“ și autorul celui dintâiu dicționar geografic, toponimic, statistic și istoric al județului Neamț și al celei dintâiu monografii — a comunei Vânătorii.

Să nu-l uităm pe Economul V. V. Darie, care a alcătuit monografia parohiei Dobreni, nici pe Economul Victor Gervescu autorul monografiei „Biserica din Roznov“ — ctitorie a boierului Roznovanu.

Să nu-i uităm pe G. T. Kirileanu, P. Gheorghesa, M. Lupescu și A. Popovici, care au făcut să apară monografiile școlilor, a bisericilor și a Domeniului Regal Broșteni.

Să nu-l uităm pe Vlădica Narcis Crețulescu alcătuitorul unei schițe istorice asupra Mănăstirii Bistrița, nici pe Stelian Popescu autorul volumului „Odoarele Mănăstirilor Neamț și Secul“, nici pe marele N. Iorga cu volumul său „Călăuza Mănăstirii Neamțului“.

Să nu-l uităm pe N. Caranfil care a publicat în 1913 o „Călăuză a turistului în județul Neamț“, nici pe Cezar Parteni Anton, autorul „Călăuzei Ceahlăului“ în 1932.

Să nu-l uităm pe harnicul părinte C. Matasă care s'a trudit pentru o „Călăuză a județului Neamț și pentru volumul Palatul Cnejilor;“ nici pe C. A. Stoide și pe tovarășul său¹⁾ care au dat la iveală cel dintâiu volum de documente vechi asupra județului Neamț.

Și, recent de tot, să nu i uităm pe Leon Mrejeru și Arhimandritul Ghenadie, care au tipărit monografia Mănăstirii Bistrița — cu ocazia împlinirii a 500 de ani dela moartea lui Alexandru cel Bun.

Și câți alții vor mai fi, care au scris și au cercetat ținutul, dar al căror nume ne scapă — în graba cu care alcătuim aceste rânduri.

Și cu toate acestea monografia regiunii noastre încă nu s'a alcătuit. Și cred că nici nu se poate alcătui deocamdată — dacă e vorba de o lucrare în adevăratul înțeles al cuvântului.

Nu se poate alcătui, fiindcă regiunea noastră nu e încă suficient cercetată și studiată. Ceea ce se poate face, deocamdată, cu folos, este numai publicarea de contribuțiuni pentru o monografie viitoare, pe care o va alcătui — când se va ivi — spiritul sintetic al unui cunoscător adânc al acestei binecuvântate și bogate regiuni, cu cea mai veche vieață locală.

1) Autorul acestor rânduri. Atrag atenția că articolul de față apare în revista „Preocupări didactice“ sub cap. III — Realizări și drumuri nouă. Deci, a vorbi despre realizări proprii e o cerință.

Și, venind vorba de „contribuțiuni“, socot că nu voi comite un act lipsit de modestie, dacă voi pomeni despre ceea ce a putut realiza, în acest domeniu, vreme de patru ani, autorul rândurilor de față.

Anume, e vorba despre activitatea din jurul Anuarului liceului de băieți din orașul nostru, a cărui alcătuirii mi-a fost încredințată și pe care o continuu după un plan cu totul original. Intr'un târg ca Piatra, unde lipsesc revistele de specialitate, anuarul școlar nici nu poate avea un rol mai nimerit ca acesta: să strângă în paginile lui — adică în jurul școlii — toate elementele cu reale înclinări spre studiul migălos și trudnic al trecutului.

Și de patru ani, anuarul a devenit un prețios instrument de cunoaștere a regiunii, din toate punctele de vedere. Anume, socotind școala în slujba regiunii, am crezut necesar că ea — în afară de activitatea din lăuntru zidurilor — trebuie să oglindească și vieța pământului ale căruia energii tinere le instruește. Și am reușit să strâng, în jurul acestei publicații, un excelent și distins mănunchiu de colaboratori, care au dat la iveală lucruri deosebit de prețioase.

Despre cum a fost primit și apreciat anuarul, sub acest nou aspect, ne-ar trebui zeci de pagini ca să putem reproduce toate articolele și dărilor de seamă ce s'au scris prin reviste și ziare, precum și nenumăratele scrisori primite dela intelectuali și cercetători consacrați de știința și cultura noastră românească.

Dar să arătăm ce anume am putut realiza în paginile anuarului — ce aport anume am adus pentru o viitoare monografie :

Întâiul anuar, cu aceste preocupări, a apărut în 1930—31. Sub un titlu nou introdus „cunoașterea regiunii“ au apărut două lucrări :

Plutăriul pe Bistrița — mic studiu antropogeografic, de Aurora Capșa și Istoricul și evoluția liceului de băieți din Piatra-N. de V. Ghișescu.

A fost un început stângaciu, acesta.

Al doilea anuar a apărut în 1931—32, tot cu două studii :

Calistrat Hogaș, de Ioachim Botez și

Mișcarea populației școlare a liceului de băieți din Piatra-Neamț, pe ultimii 20 de ani — statistici, grafice, comentarii, de Constantin Turcu.

Al treilea anuar a apărut în 1932—33, ca omagiu profesorului Panaite Criveț, aducând nouă studii :

Vieța, personalitatea și activitatea profesorului Panaite Criveț, de Constantin Turcu.

Ion Creangă — scriitorul pământului, de Ioachim Botez.

Câmpul lui Dragoș, de Preotul C. Malasă.

Alunecările de straturi din muntele Cozla, de Ion Dandescu.

Câteva spicuri din graiul popular de pe Valea Bisriței, de Petru Gheorghesa.

Încercări asupra climatologiei orașului Piatra-Neamț, de Victor Andrei.

Turismul în județul Neamț, de I. V. Chetreanu.

Vechile școli din ținutul Neamțului, de D. L. Stăhiescu.

Considerațiuni asupra muntelui Petricica, de Ion Tăzlăuanu.

Al patrulea anuar a apărut în 1933—34, ca omagiu profesorului Gh. Mihailescu, aducând 13 studii :

Profesorul Gheorghe Mihailescu, de V. Ghișescu.

Un călător francez, acum un veac, prin județul Neamț: I. A. Vaillant, de Constantin Turcu.

Contribuțiuni pentru un istoric al Mănăstirii Durăul, de Dimitrie Hogea.

Urme de rotacism pe Valea Bistriței și două legende necunoscute despre Ștefan cel Mare, de P. Gheorgheasa.

Casa cu Oleandri, de Ioachim Botez.

Două scrisori inedite (a lui Emil Costinescu către A. D. Holban și a lui Alex. Odobescu către Iuliu Zane), de G. Juvăra.

Fabrica de hârtie a lui Gh. Asachi—dela Petrodava, de Gh. Ungureanu.

Expedițiile Regelui Sobieski în Moldova și ținutul Neamțului, de Al. Grigorovici.

Perspectivile arheologiei preistorice în județul Neamț, de M. Cojocaru.

Mănăstirea Pionul sau Schitul Hangului și ruinele Palatului Cnejilor Cantacuzini, de Gh. Ungureanu.

Mănăstirea Runcu, de C. A. Stoide.

Vânătorii Petrii, de Preotul C. Matasă.

Istoricul bibliotecii liceului de băieți „Petru-Rareș” din Piatra-Neamț, de Constantin Turcu.

Asta e tot ceea ce s'a putut realiza deocamdată. În curs de patru ani anuarul a realizat, pentru monografia regiunii, 26 de capitole, însumând peste 320 pagini de tipar, în afară de numeroase planșe și schițe.

Al cincilea anuar, pe 1934—35, e în curs de apariție. Pentru alcătuirea lui am propus vre-o 15-20 de subiecte, dintre care unele vor fi tratate de câțiva profesori universitari.

Atâta putem spune, deocamdată, despre acesta.

Iată, dar, adevărata muncă pregăti'oare pentru o monografie a regiunii. Ea va trebui să fie opera comună a tot ce e intelectual în acest fermecător ținut, căci nu o singură persoană va fi în stare să alcătuiască această operă, care e mult prea grea pentru o vieață de om, căci multiplă și complexă e vieața unei regiuni.

Constantin Turcu

Limba și literatura ca valoare formativă a românimii

Vieața omenească, depășind starea organică — biologică, tinde către spiritualizare și ideal; iar prin cugetare, omul și-a lărgit cu timpul cercul vieții, trecând dela faza senzorială în domeniul spiritual.

Limba, cu toată bogăția ei de expresii a creat o lume nouă a vieții umane. Prin cuvinte au fost reprezentate la diferite popoare — dar în chip deosebit, — aceleași noțiuni. Prin cuvintele care traduc noțiunile s'a format, încetul cu încetul limba omenirii, care, luând mereu forme nouă de manifestare, s'a împodobit cu figuri de stil și de cugetare, și a continuat să se înlădie după armonia tot mai plăcută a sunetelor.

Limba, această zămislire a omului, deși a fost dăruită cu puterea veșniciei mai mult decât alte creațiuni geniale omenești, s'a cuibărit, doar, în strâmtul culcuș al creierului omenesc. Dar în acelaș locaș îngust se desfășoară întreaga dramă a vieții umane; iar limba, fără să poată aparține individului decât numai ca expresie, a intrat dela început în funcțiune socială, dând astfel posibilitatea spiritelor ca să comunice între ele. Sufletul popoarelor a fost determinat, în mare parte, de felul cum au putut fi exprimate, împărtășite și gândite noțiunile sau conceptele.

Alături de puterile naturii care acționează direct asupra organizației noastre psihofizice, intervine în chip permanent spiritul, spre a elibera pe om de mediu și a-l scoate din sfera impresiilor primitive, situându-l în domeniul cugetării prin mijlocirea graiului cultivat și idealizat.

Este fără îndoială, că natura a determinat aptitudinile și a dezvoltat vieaja sufletească a individului, cât timp nu s'a pierdut contactul cu ea.

Din moment ce natura a început să fie tăinuită și înlocuită prin vorbe, sufletele s'au denaturat. Cu acest sistem, nu e de mirare că sufletele se pot și înstrăina, căci, spre a satisface gustul de erudiție, se transmit fără limită cunoștințe despre natura altor (inuturi fără să mai cunoaștem natura fărăi noastre, cu toate bogățiile și frumusețile sale, cu oamenii care o locuiesc, cu ocupațiile acestora și cu întreaga manifestare a vieții lor.

La fel se poate întâmpla și cu graiul nostru. Vocabularul limbii materne cuprinde un sistem de concepte cu care gândim în vieaja de toate zilele. Dar limba noastră, atât de bogată în figuri și imagini, oglindește în chip expresiv vieaja noastră de totdeauna, în cele patru fețe ale ei : naturală, materială, spirituală și socială.

Pronunțarea estetică a sunetelor din limba română, ca și aceloră din limbile neolatine, dau o strălucire deosebită vorbirii noastre, provocând stări afective care îndulcesc raporturile (de conviețuire) și relațiile (de înțelegere) sociale. Nu sunt, doar, fără înțeles zicalile populare: Vorba dulce mult aduce; limba taie mai rău decât sabia; limba îndulcește, limba amărește; expresii, care au dus și la denumirea unei persoane caracteristice ca : Limbă — Dulce, sau la caracterizarea însăși a limbii noastre în intuiția și simțirea poetului anonim :

Spune mândră adevărat,
Adevăr și nu minciună
Precum vorba noastră sună.

sau :

De când eram încă mic
Doina știu și doina zic.

(Materialuri folkloristice, Tocilescu I, 1900).

Deși cuvintele din orice limbă au valoare utilitară, totuși același cu-

vânt poate să aibă deosebite înțelesuri psihice, deoarece utilitatea se naște și ea din afecțiune. De pildă, cuvântul *om*, care denumește ființa rațională, poate și să caracterizeze această ființă: *Pe drum trece un om. Acesta-i om odată ! Iată un om, zicea Esop. Ecce homo, zicea Pilat referindu-se la seninătatea suferinții lui Iisus. Omul om, cu toate calitățile și cu toate păcatele sale.*

sau : *Puternic este atletul, puternic șeful, dar mai puternic ori prea puternic Dumnezeu. Este puterea fizică, puterea auloritară sau abuzivă și puterea divină.*

Încrezător în puterea fizică și cea sufletească, Românul nu admite teroarea; de aceea nici nu reacționează cu violența brutală, ci cu puterea sufletească și cu nădejdea în Prea- Puternicul. Cuvintele care au avut la început un înțeles concret, s'au abstractizat cu timpul Paganus, care însemna *om de țară* în limba latină, la noi s'a schimbat în înțelesul de păgân. Calvar, muntele unde a fost crucificat Iisus, a luat înțelesul de *crudă suferință morală*. Și exemplele pot merge la nesfârșit, înțelegând din aceasta că, prin limbă, vieața depășește sensibilul și materialul; trece pe un plan ideal și, tot prin limbă, exercită o mare putere formativă a indivizilor.

Individul, apoi, nu poate rămânea închis în eul său, tocmai prin faptul că graiul îl pune în contact cu toată comunitatea servind, prin aceasta un dublu scop; *desăvârșirea ființei proprii și progresul social.*

Limba română, bogată în expresii și figuri—mai ales în comparații și caracterizări, — așa cum a fost ea turnată veacuri de-a rândul în doine și cântece, în basme și zicale, în proverbe și ghicitori, a format sufletul acestui neam duios și vrednic, ingenios și sobru, glumeț și înțelept. Expresivitatea prin excelență a limbii noastre o dovedește și întrebuințarea verbelor fără pronume, a expresiilor impersonale, a locuțiunilor și dictoanelor (În ruptul capului; cu șosele, cu momelile; dedesuptul vorbelor; cu alte cuvinte; păcatele mele; dai, n'ai; etc.) sau maxime solemne care reproduc memorabile expresiuni latine, ca: tot un drac (ejusdem farinaem), gata (finis) legea-i lege / (Dura lex, sed lex); ori perifraze și simboluri (Lupu din fabulă) cel de pe comoară; ca un miel, al naibii; sau chiar polozenii:

„Când o face plopul pere

Și răchila vișinele“.

Pentru o exemplificare mai plastică cităm un fragment din Harap Alb :

„Atunci Harap Alb ieșind *plin de mâhnire*, se duce în grajdiu la cal și netezându-l pe coamă și sărutându-l zice :

— Dragul meu tovarăș, la *grea nevoie* m'a băgat iar Spânul. Amu a scornit *alta* : *ci-că* să-i aduc pe fata împăratului Roș de unde-oi ști. Asta-i curat *vorba ceea* : *poftim pungă la masă, dacă ți-ai adus de acasă. Se vede că mi s'a apropiat tunia la par.* Cine știe ce mi s'a mai întâmpla ?

Cu Spânul *tot am dus o cum am dus-o, câne-cânește până* acum. Dar cu omul roș nu știu zău, *la cât mi-a sta capul*. Și apoi unde s'o fi gășind acel Impărat Roș și fata lui, care *ci-că* este o *farmazoană cumplită*, numai cel de pe comoară o fi știind. Parcă dracul vrăjește de n'apuc bine a scăpa de *una și dau peste alta*. Se vede că m'a născut mama într'un ceas rău, sau nu știu cum să mai zic ca să nu greșesc înaintea lui Dumnezeu. Mă pricep eu tare bine, ce ar trebui să fac ca să se curme odată toate aceste. Dar m'am deprins a țări după mine o vieală ticăloasă. *Vorba ceea: să nu dea Dumnezeu omului cât poate el suferi.*

— Stăpâne, zise atunci calul, nechezând cu înfocare, nu te mai olicăi atâta. *După vremea rea a fi el vreodată și senin. Dacă ar sta cineva să-și facă samă de toate cele, cum chitești d-ta, apoi atunci ar trebui să vezi tot oameni morți pe toate cărările...* Nu fi așa de nerăbdător! De unde știi, că nu s'or schimba lucrurile în bine și pentru d-ta! *Omul e dator să se lupte, cât a putea cu valorile vieții, căci știi că este o vorbă: nu aduce anul ce aduce ceasul. Când sunt zile și noroc, treci prin apă și prin foc și din toate scapi nevătămal. Vorba cântecului:*

Fă-mă mamă cu noroc

Și măcar m'aruncă 'n foc."

Observăm că toate expresiunile subliniate sintetizează o vieală socială trăită lung timp și prin mijlocirea lor —oricât ar părea de simple — s'a format și s'a întărit sufletul neamului nostru.

Înainte de scrisul românesc, înainte de înființarea instituțiilor de cultură, cu variatele lor forme și deosebitele metode mai mult teoretice și prea puțin aplicate, am avut graiul românesc ca unicul ferment de închegare și de formare sufletească a poporului acestuia scoboritor din nobila gintă latină.

Este un fenomen suprinzător de vieală socială, pe care-l dovedesc Românii în trecutul lor atât de sbuciumat. Năpustiți de barbari, încercuți de păgâni, furați de pământ, birniciți și pângăriți chiar de dușmanii din afară ca și de aceia dinlăuntru, Românii au rezistat și s'au oțelit. Au rezistat și s'au oțelit Românii autentici prin ajutorul armei lor, aceleia mai puternice care a fost *limba*. Pe lângă valoarea formativă a românimii, limba ne-a păstrat ca națiune și datorită conservatorismului ei ne-am păstrat și ca latinitate.

Isgonită de vitregia timpurilor din biserică și din palate, limba noastră s'a retras în văgăuni și în codri, la munți și pe văi, fiind păstrată cu sfințenie și purtată cu grijă de păstori și de plugari, care în momentele de răgaz sufletesc, o turnau și în jalnic vers ori în tănuite basme. Așa au fost găsite târziu aceste producțiuni neatinse, ca o comoară de documentată și simțită vieală românească, din Carpați până la Pind, dela Nistru, până la Tisa și până mai departe de cele mai vechi hotare.

(Va urma).

Victor Țăranu

INSEMĂRI

IDEI, FAPTE, OAMENI

O lacrimă de aducere aminte pentru cel ce a fost profesorul George Vâlsan. S'a stins în luna August trecut și a fost comemorat acum, în cadrul deschiderii cursului de geografie la Universitatea d'în București.

Câți au auzit de el și câți dintre noi au știut că nu mai este ?

Un prieten, care-l întâlnise astă vară pe litoral cu o săptămână înainte de moarte numai, îmi vorbeă uimit de adâncimea gândirii, de entuziasmul de muncă pururi proaspăt al acestui poet convertit la știință, cu trupul mistuit, pe îndelete, de urmele nefaste ale războiului. Căci academicianul acesta cu virtuți netrâmbițate, modest și discret, a fost deopotrivă un mare om și un mare învățat. Mai cunoscut uneori ca poet, mai puțin cunoscut ca geograf și pedagog.

Un geograf — cel mai strălucit dintre elevii profesorului Mehedinți — care aduce în lucrări ca : „Românii din Bulgaria și Serbia“, „Românii și clasele de mijloc din Bucovina“, „Văile“, „Asupra trecerii Dunării la Porțile de fier“, „Harta Voevodului D. Cantemir“ (descoperită de el la Biblioteca Națională din Paris), ș. a. și mai ales în acea admirabilă „Câmpia Română“, mărturii ale unei metode sigure și ale unui spirit clar-văzător.

Ca pedagog e demn urmaș al dascălului său. Căci profesor la Universitatea din Cluj imediat după război, isbutește să creieze acolo, în scurt timp, o falangă de tineri geografi care în excelențele „Lucrări ale Institutului de geografie“, aduc utile contribuții la cunoașterea peisagiului românesc.

Dar Vâlsan e autor al unei încercări de reformă a geografiei în învățământul secundar, sub guvernul Iorga.

Crunt atacat, reforma lui cade, rămânând ca ideile lui să pătrundă pe încetul în învățământul nostru.

Căci, socotim, ele nu sunt de desprețuit.

În locul cazuisticeii științifice care conducea uneori la un divorț cu intuiția, Vâlsan dă prioritate principiului observației personale și al contactului necesar cu natura—marele laborator geografic. El pretinde aplicarea prin-

ciplului localismului în metodologie, așa cum e în învățământul primar, în locul principiului venit din etnografie al simplismului geografic.

În ultimii ani, trecuse la București la catedra de geografie fizică Boala necruțătoare l-a răpus însă fără veste, răpind școalei și științei geografice românești, o energie creatoare care mai avea încă multe de dăruit.

*
*
*

Orașele noastre au găsit un remediu, grație căruia să fie repuse, pentru un timp, în funcția veche de centri motori ai vieții economice. Bucureștiul a lansat moda și pe rând Brăila, Galații (lamentabil însă!) și, acum de curând, Iașul și-au avut „luna“ lor. Alte orașe vor veni la rând, căci moda își urmează legile ei.

Ce este o „lună“?

E o existență schimbată, pe termen, a târgului cu pricina.

Treizeci de zile — uneori mai mult, prin grația publicului și mai ales a voinței oficialilor, — liniștea târgului e turburată de zarva mulțimii atrasă de ieftinătatea călătoriei, prăvăliile gem — mai mult sau mai puțin — de clienți, iar receptorul urbei, asaltat de contribuabili plăitori, își doarme liniștit cele mai senine nopți din cariera lui postbelică.

Dar „după“? Căci toată socoteala stă în rezolvarea lui „după“. Liniștea se va așterne peste târg iarăși, coplesitoare ca un flux marin.

Evident, s'a cercetat răul în de-aproape. Un congres al orașelor, în capitala Moldovei, a găsit racile destule: lipsa căilor de comunicație, sau a scumpetei transportului pe arterele dinspre centrele de producție și spre piețele de desfacere, pierderea acestora din urmă, lipsa creditului, a putințe, de cumpărare și alte multe lipsuri și pierderi.

Căci arterele comerciale ale orașelor, sunt însăși arterele Staiului. Orașul trebuie repus deci în funcția lui. Motorul trebuie pornit să umble. Să sară scânteia, care să-i imprime mișcarea fără ostoi. Aci stă problema. Se poate împlini aceasta, cu injecții locale numai și cu parțiale masajii fie ele și economice?

E, probabil, nevoie de ceva mai mult. De ceva foarte mult. Unui trup debilitat, zădarnic îi tratezi mâna stângă sau îi smolești fata, să pară alta.

Căci numai ticluelile materialiste nu sunt suficiente să rezolve o problemă de suprem și minunat efort național, cât și de sprintenă pătrundere a vieții economice.

Fără să ne luăm poze de dascăli de morală e nevoie să amintim că între suflet și împlinire, stă aspra lege a legăturii necesare dintre cauză și efect.

*
*
*

Lupta dintre generații, adică ciocnirea de neînălțurat între bătrâni cu idei mai puține dar hotările și tinerii cu prea multe, e veche decând

lumea. Dacă socotit cronologic faptul nu e nou sub soare, aceiași eroi trec pe rând prin roluri diferite: bătrânii au fost rebelii de ieri, iar tinerii ocupanți ai baricadelor de astăzi, vor fi îndărătnicii apărători ai cetăților de mâne.

Criza economică, șomajul, fac acum lupta mai acerbă ca oricând.

Baricadele sunt pretulindeni.

În presă (vă amintiți desigur deviza răsboinică a ziarului Curentul „niciunul din noi n'a împlinit 40 ani”, pus pe frontispiciul primelor numere); în revuistică (cităm manifestul „Crinului alb” din Gândirea), în conferințe, în lupta politică (vezi recent desființatele grupuri „H” și „Părerii libere” din partidul liberal, gruparea dela Cluj a tineretului național-țărănist și mai ales tineretul partidului „Totul pentru țară”).

Obișnuit, lupta e creatoare. Cu o condiție: nici bătrânii să nu prețindă totale mărturii de vasalitate, nici tinerii să nu întrebuițeze prea mult târnăcopul, în locut mistriei constructive.

Problema rămâne deschisă deci. Un arbitraj făcut de un for cu puternice semne de obiectivitate, e însă necesar.

E ceea ce încearcă acum Societatea română de filosofie, inaugurând, în sala Fundației Carol din București, un ciclu de conferințe în care personalități ca d-nii I. Petrovici, C. Rădulescu-Motru, C. Narly, etc. încearcă să explice fenomenul și să aducă sugestii de reconciliere, între cele două tabere vrăjmașe.

. . .

Problema tineretului școlar desigur e și ea o problemă delicată, care cere deslegare. Datele ei pierzându-se într'un labirint de cauze și efecte, captarea lor e astăzi nespuse de anevoioasă și deci soluționarea problemei mai grea ca oricând.

Căci iață de o parte tineretul, de alta educatorii.

Un tineret mai mult sportiv decât cărturar, dificil de stăpânit, psihologeste în criză sufletească, un fel de extindere a vârstei critice spre școala primară ca și spre Universitate — și mai ales silit precoce să se gândească la ziua de mâne, a independenței lui materiale.

De alta, părinți neînțelegători suficient a stărilor nouă de conștiință, a odraslelor lor.

Apoi dascăli luptând din greu cu apropierea sufletească de discipolii prinși de șuvoiul nesupunerii, cu un ajutor educativ pe care părinții nu li-l dau totdeauna la vreme și mai ales cu drama vieții lor materiale despre care alăfla au auzit, dar pe care pușini li-o cunosc. Dascăli, care au oprit adesea în pragul școlii vântul anarhiilor morale.

Evident, nu în câteva rânduri vom istovi această încălțită problemă.

A vedea însă în dascăl pe singurul vinovat și a vărsa asupra lui hâr-

dăul de murdării verbale sau scriptice, e fără îndoială, hidos. E cea ce face o fițuică bucureșteană cu semnificative caractere roșii, pe nume: „Cuvântul Liber“ anexă a gazetelor cu tâlc din Sărindar.

Anual fițuica cu pricina se simte obligată să jelească pe toate tonurile soarta lineretului român. „Bietul elev“ în sus „nefe i vitul suflet“ în jos și fițuica se vinde bine, comerțul saltă, iar suspjecții educatori își freacă mâinile mulțumiți, peste opinia publică perfid indusă în eroare. Dacă respingem cu dispreț mâna lipicioasă a negustorului de marfă scrisă, subit transformată în mângâietoare de dureri morale, ne surprinde că uneori gazetari pe cari ne obișnuisem să-i prețuim, apucă același drum.

Intr'un destul de recent număr din ziarul „Credința“ domnul Zaharia Stancu, comentând un caz de decădere morală a unei eleve dela un liceu basarabean — fatală uscătură — se ridică hotărît contra profesorilor care au sancționat sever fapta. După d-za eleva trebuia reabilitată, redând-o solemn școalei pe care o înjosise, păcătuind.

E butadă din zile fără subiecte — e cochetărie cu fronda capetelor interesate? Mai degrabă ne vine să credem că seriozitatea gândirii nu e o calitate predominantă a epocii noastre.

Prof. Victor Andrei

Cronica.

■ D-l Vladimir Ghidionescu profesor la Universitatea din Cluj a publicat, după o îndelungată și laborioasă experiență, o fișă pedagogică. Ministerul Instrucțiunii a aprobat să fie introdusă în școli. O recomandăm.

■ Și d. N. Bibiri dela școala de aplicație depe lângă școala normală din Bacău a tipărit o fișă pedagogică. Este bună, dar n'are aprobarea Ministerului Instrucțiunii.

■ Laboratorul de psihologie a Universității din București a construit — sub conducerea d-lui prof. C. Rădulescu-Motru — 3 metode pentru studiul individualității și întocmirea profilului psihologic al elevului: I-a pentru elevii cl. I-II primară; II-a pentru elevii cl. III-IV primară și III-a pentru elevii din școalele secundare. Sunt simple, cer foarte puțin timp și sunt etalonate pentru copiii din România. Vom reveni asupra lor în numărul viitor.

■ Pentru alcătuirea fișei pedagogice tipărită de Casa școalelor, folosiți lucra-

rea „Tehnica testelor psihologice“ de George C. Bontila. A apărut în editura „Cartea românească“. Costă 75 lei.

■ Ca să poată face un învățământ firesc și pe măsură, învățătorul trebuie să se integreze neapărat în viața satului, prelungind în școală cultura țărăneasca și invers. Asta o poate face cunoscând satul sub toate aspectele, făcându-i monografia, culegându-i folklorul și înțelegându-i arta milenară. Folklorul mai ales este punctul de plecare pentru primii pași ce-i face școala către țăranușul care și-a lăsat biciul, căinii favoriți și jocurile în ulița copilăriei și vine în clas încărcat de-o cultură straveche, țesută în vinele și'n creerii lui, pe care nu i-o cercetează și nu i-o răscolește nimeni niciodată. Învățătorul trebuie să cunoască această zestre simbiozată cu irizări de basm, cu ingeri și crezuri, care trăiește și crește alături cu copilul în „cotruțe“ și pe cuptor, ca să știe cum să înceapă învățământul. Cum? Culegând folklorul care se uita și dispare cu fiecare bătrân care se scoboară în cascătura cât o veșnicie a mormântului. Pentru lamuriri

sta la dispoziție Arhiva de folklor a Academiei Române din Cluj.

❏ In toamna acestui an s'au făcut cercetări arheologice pe dealul Horodiștea din com. Calu lapa, de către d. Radu Vulpe prof. la Univ. din București. S'au găsit două strate de civilizație: primul, cel inferior, vechi de aproximativ 5000 ani, din epoca de tranziție dintre vremea pietrei lustruite (neolitice) și aceea a bronzului, epocă numită cuprolitică (de aramă) sau eneolitică, iar al doilea din epoca de fier dacică, contemporană infiltrațiilor greco-romane pe aceste meleaguri. Ceramica descoperită în stratul inferior de cultură este la fel cu cea găsită de către Eduard Schmidt la Cucuteni-Jași și caracterizează epoca de înflorire a civilizației așa zise meadro-spiralice sud-est europeană. În stratul superior s'a găsit ceramică, diverse obiecte și-un cazan de bronz împodobit cu „schnur” — funie împletită în două — ce trădează influențe grecești și prezența triburilor galice, tabărate în Dacia cu cinci veacuri înainte de Hristos. Stațiunea de la Calu-lapa nu e singulară în acest județ. Mai sunt o sumă de astfel de „cetăți” care așteaptă cercetătorul serios, ca să le vâre în istorie.

❏ Când se culegea Nr. 2 al revistei ne-a parvenit o știre tristă pe care n'am mai putut-o controla, știre care a apărut, dar care, spre bucuria noastră a fost eronată. D-na Niculescu-Codreanu a fost însă grav bolnavă.

M. COJOCARU

Revista revistelor

STRĂINE

1) *Annales de Geographie* din Iulie a. c. inserează printre tezele de doctorat susținute la Universitatea din Lyon și pe aceea a d-lui I. Vidalenc cu titlul: „Le département du Neamtz (Roumanie) étude humaine et économique”. Autorul a luat parte la cursurile de limba franceză organizate de d-l prof. Șerban în orașul nostru. Vom reveni mai pe larg asupra cărții, dacă va apărea în librării.

2) *Revue des deux mondes* din 15 Noembrie a. c. aduce ca de obicei un variat material de informație literară, socială, economică și politică. În „*Le drame*

d'Ekaterinebourg” d-l Maurice Paléologue dela Academia franceză, acest fin diplomat și subtil scriitor, continuă seria memoriilor sale asupra Rusiei războiului și revoluției. De astădată reconstitue, — lucrarea a fost citită în ședința celor cinci Academii, — teribila noapte din 16 spre 17 Iulie 1918, când familia imperială rusă a fost masacrata de bolșevicii conduși de evreul siberian Iacob Iurovski.

Transportate dela Petrograd la Tobolsk în Siberia și de aci la Ekaterineburg — centru industrial și bolșevic, cele 11 persoane care constituiau grupa captivilor au fost reunite în parterul casei unde erau ținute, în toată nopții, sub pretextul retragerii precipitate din calea „abilor” amiralului Kolceak. Se găseau reușiți: țarul, țarina, țareviucii, cele patru mări ducese, doctorul Botkin și trei servitori. Asasinatul a fost sumar, fără judecată, fără avertisment. Redăm un pasagiu în traducere:

„Fără o vorba măcar, Iurovski dă semnalul, trăgând asupra lui Nicolai care cade ca trântit. Un strigat de groază, o pârăială de gloanțe și toți prizonierii zac la pământ, într'o baltă de sânge. Drama nici n'a durat trei minute”.

Hăcuite cu satărul, cadavrele au fost aruncate într'o mină parăsită după ce fuseseră inundate de 290 Kgr. acid sulfuric și arse cu 200 Kgr. petrol, pentru a nu rămâne nici o urmă trădătoare. Totuși perseverența unor personaje țariste, vrednice de crezare, au lumînat fapțul, care rămâne cea mai grozavă crimă, în istorie.

Ordinul s'a verificat deplin prin descifrarea telegramelor schimbate, venite dela Moscova.

Generalul Nessel notează conștiincios fapte din războiul italo-abisinian, scotând în relief ipocrizia presei engleze.

L-I A. Demaison redă emoționant reînhumarea maresalului Lyautey în pământul marocan pe care l-a cucerit, l-a organizat, redându-l astfel civilizației.

Oricum, Franța poate fi dată pilda de respect pentru eroii sai.

Literatură și apoi cronici muzicale, literare, dramatice semnate de nume ca Louis Laloy, Victor Giraud și René Doinic secretarul perpetuu al Academiei Franceze, incheie numărul. V. A.

BIBLIOGRAFIE

- Radu Petre. Alte înfăptuiri în spiritul școalei active. Tipografia P. Mitu, Pitești. Prețul 30 lei.
- Cleopatra Teodorescu. Indrumări pentru întocmirea fișei individuale. Editura Principele Mircea, București. Lei 40.
- C. Neicu. Pentru și din sufletul copilului român. Editura autorului. Constanța. 65 lei.
- G. Calinescu. Opera lui Eminescu vol. I edit. Cultura Națională ; vol. II—III edit. Fund. cult. Regale București Lei 140.
- Dr. G. Banu. Sănătatea poporului român. Ed. Fund. Regale. 200 lei.
- N. Iorga. Oameni cari au fost. vol. I-II. Ed. Fund. Regale. 120 lei.
- Henry M. Stanley, Autobiografie Ed. Fund. Regale. 60 lei
- C. Stere : In prajma revoluției. In ajun vol. VII. Ed. Adevărul. 80 lei
- Vicleimul de Victor I. Popa. Cartea satului. Editura Fundației culturale regale „Principele Carol”. 30 lei.
- G. I. Chelaru și C. Popescu. Noua ortografie a Academiei Române Editura Cugetarea București 25 lei.
- Calendarul ziarului „Universul” pe anul 1936, 50 lei.
- Almanahul școalelor primare și al familiei. Ed. Scr. românesc - Craiova 40 lei.
- Muzica și poezia. Rev. filarmonicej, Editura Fundației culturale Regale. Abonament 200 lei anual.
- Familia. Revistă de cultură. Str. Tache Ionescu 42. abonament anual 250 lei
-

„LUMINA”, PIATRA-N.
TIPOGRAFIE, STEBIOTYPIC,
LEGĂTORIE DE CĂRȚI

Domniei-Sale

D-ului Al. Gheorghiu Primar

Comuna Sd. Miroto

Județul Piatra-n.

